

Kontroles funkcija – pakalpojumu sniedzējiem

Kopš 2020. gada visām iesaistītajām personām vairāk vai mazāk ir izveidojusies izpratne par noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas normatīvu un sankciju normatīvu piemērošanu

Teksts Māris Ķirsons

Ilustrācija stock.adobe.com

Tādu vērtējumu pauž aptaujātie uzņēmēji, kuri savā darbībā tieši saskaras ar Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likuma normu izpildi un piemērošanas prasībām. Jāatgādina,

ka minētā likuma normas skar ne tikai advokātus un ārpakalpojumu grāmatvežus, bet arī nekustamā īpašuma darījumu starpniekus, nodokļu konsultantus, kredīšanas pakalpojumu sniedzējus un arī dārgakmeņu tirgotājus. Arī Valsts ieņēmumu dienesta dati liecina, ka piemēroto sodu apmēri 2019. gadā ir bijuši lielāki nekā 2020. gadā. Tā kā pērnais gads gan Latvijā, gan visā pasaulē pagāja Covid-19 pandēmijas un tās izplatības iegrožošanai noteikto ierobežojumu zīmē, kuri būtiski

samazināja pārvietošanās iespējas, tad netiek izslēgts, ka to rezultātā arī mazāk tā dēvēto riskanto – šaubīgo – personu varēja ierasties Latvijā.

Skaļu incidentu nav

“Grāmatvedības pakalpojumu sniedzējiem ļoti būtiski pieauga kontroles funkcijas par klientu darījumiem tieši pēc izmaiņām noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas normatīvos. Valsts iestādēm jākontrolē, lai nenot-

Piemērotās sankcijas par Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likuma un starptautisko un Latvijas Republikas nacionālo sankciju likuma prasību pārkāpumiem

	2018.		2019.		2020.	
	Skaits	Apmērs (eiro)	Skaits	Apmērs (eiro)	Skaits	Apmērs (eiro)
Nodokļu konsultanti, ārpakalpojumu grāmatveži*	15	8910	234	312015	238 (154)**	216480 (142000)
Juridisko pakalpojumu sniedzēji	4	880	55	86500	45 (24)	64300 (42300)
Aģenti un starpnieki nekustamā īpašuma darījumos	2	2200	13	23500	16 (10)	16500 (10760)
Transportlīdzekļu tirgotāji	3	1150	9	31500	11 (9)	16700 (11500)
Dārgmetālu un dārgakmeņu tirgotāji	-	-	1	600	3	2250
Citu preču tirdzniecība	-	-	7	18900	3 (1)	5550 (35)
Uzņēmumu pirkšana un pārdošana	1	2000	37	53800	17 (7)	27500 (18800)
Kreditēšanas pakalpojumu sniedzēji	3	250	7	14800	12 (3)	12100 (1950)
Citi	-	-	7	13700	(3)	(3250)

* nodokļu maksātājs kā NILLTPFN subjekts var būt reģistrējies vairākus saimnieciskās darbības veidus
** iekavās norādīts lēmumu skaits un soda apmērs, kas piemērots pēc 2020. gada pārbaudēm
Avots: Valsts ieņēmumu dienesta Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas novēršanas pārvalde

tiktu noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācija un vēl jo vairāk – finansēts terorisms, bet šo funkciju uzlika grāmatvežiem, bankām, nekustamo īpašu mākļiem, juristiem, nodokļu konsultantiem,” skaidro Latvijas Republikas Grāmatvežu asociācijas valdes locekle, SIA Numeri valdes locekle Lilita Beķere. Viņa atgādina, ka grāmatvedības pakalpojumu sniedzējiem ir ne tikai jāpazīst savs klients un jābūt par to veiktai izpētei, bet jāpazīst (jāzina) arī klienta darījumu partneri. “Profesionālie grāmatveži pie Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas novēršanas likuma prasībām ir jau pieraduši un arī prot tās piemērot atbilstoši pārbaudītāju pieejai,” uzsver L. Beķere. Viņa atzīst, ka pagātnē ir bijušas domstarpības starp grāmatvežiem, nodokļu konsultantiem un likuma normu piemērošanas kontrolētājiem par konkrēto likuma normu izpildi. Ir bijušas un joprojām ir kontrolētāju uzliktas soda naudas. “Pašlaik, šķiet, grāmatveži jau vairāk zina un izprot, ko no viņiem prasa, un arī ievēro noteiktās procedūras, turklāt Covid-19 dēļ arī klātienes kontroles pasākumi nav plaši izplatīta parādība, tāpēc skaļu iebildumu par to nav,” uz jautājumu par pašreizējo situāciju atbild L. Beķere. Viņasprāt, jābūt uzmanīgiem, jo arī grāmatveži ir saņēmuši bargus sodus par to, ka nav ziņojuši par at-

tiecīgo darījumu, jo uzskatīja – tas nav jādara, bet Valsts ieņēmumu dienesta inspektori uzskatīja otrādi. “Nenoliedzami, ka grāmatvežiem ir pieaudzis darba apjoms, un, lai arī ir ļoti labi Valsts ieņēmumu dienesta skaidrojošie materiāli un semināri, grāmatvežiem tomēr ir daudz jautājumu, jo likuma normas ir smagnējas un grūti izprotamas. Tas, kas arvien vairāk izkristalizējas, ir, ka tomēr pašlaik formālas prasības (ir vai nav iekšējās kontroles sistēma konkrētā uzņēmumā) vietā tiek kontrolēta praktiskā darbība (pielietojums) un VID skatās, vai grāmatvežiem ir izpratne par riskiem. Pozitīvi, ka arī VID pārbaudēs tagad jau vairāk darbojas, pamatojoties uz riskiem balstītu pieeju,” skaidro L. Beķere. Viņa savu sacīto pamato ar to, ka tagad vairs nestrādā agrāk plaši piekoptā copy paste sistēma – nokopēju grāmatvedības politiku, un viss ir kārtībā. Katram grāmatvedības pakalpojumu sniedzējam ir jāizstrādā tieši savam uzņēmumam un klientu portfelim atbilstoša IKS, kas balstās uz identificētajiem riskiem.

Mazāk riskanto klientu

“Situācija Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likuma un sankciju jomā kopš pagājušā gada sākuma kopumā

ir nostabilizējusies, un visām iesaistītajām personām vairāk vai mazāk ir izveidojusies izpratne par *modus operandi*, kas, protams, veicina paredzamību savstarpējās attiecībās,” situāciju vērtē zvērinātu advokātu biroja Sorainen vecākais jurists Edvīns Draba. Viņš uzsver, ka paredzamākas ir kļuvušas finanšu iestāžu un regulatora attiecības, kas rada tiešu atspoguļojumu arī šo finanšu iestāžu attiecībās ar klientiem. “Kā piemēru varu minēt, ka pēdējā laikā retāk saņemam lūgumus no potenciālajiem klientiem palīdzēt to attiecībās ar kredītiestādēm, ja jautājums izriet no kredītiestādes pieprasījumiem Noziedzīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma un proliferācijas finansēšanas novēršanas likuma jomā (piemēram, pieprasījums paskaidrot klienta naudas līdzekļu izcelsmi),” stāsta E. Draba. Daļēji tas noteikti, viņaprāt, skaidrojams ar apstākli, ka ir mazinājies paaugstināta riska klientu un darījumu skaits Latvijas kredītiestādēs. “Protams, redzam arī to, ka diemžēl zināma daļa no esošajiem vai bijušajiem Latvijas kredītiestāžu klientiem ir izvēlējušies pārstrukturēt savu uzņēmējdarbību, pārvirzot aktivitātes (piemēram, starptautisko darbības virzienu) uz citām valstīm, kā arī sākuši izmantot citu valstu kredītiestāžu un maksājumu pakalpojumu sniedzēju pakalpojumus,” tā E. Draba.